

Bruselis, 2021 03 25
SWD(2021) 65 final

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS
KONSULTACIJOS SU SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS. APIBENDRINAMOJI
ATASKAITA

pridedamas prie

**Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir
socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui**

dėl Ekologinės gamybos plėtros veiksmų plano

{COM(2021) 141 final}

ĮVADAS

Šiame Komisijos tarnybų darbiniam dokumente trumpai apžvelgiama su Ekologinės gamybos plėtros veiksmų planu susijusi konsultavimosi veikla, numatyta iniciatyvai skirtoje konsultavimosi strategijoje, t. y. konsultacijos dėl veiksmų gairių, atviros viešos konsultacijos ir suinteresuotųjų subjektų teikiama papildoma informacija. Kalbant apie pastarąją, suinteresuotieji subjektai buvo keletą kartų pakviesti pateikti papildomus pozicijos raštus ir dokumentus. Tai jie padarė ne tik dėl veiksmų gairių ar atvirų viešų konsultacijų, bet ir tiesiogiai.

Dėl veiksmų gairių buvo konsultuojamasi nuo 2020 m. rugsėjo 4 d. iki spalio 23 d., o atviros viešos konsultacijos vyko nuo 2020 m. rugsėjo 4 d. iki lapkričio 27 d. Europos Komisijos interneto svetainėje visomis ES oficialiosiomis kalbomis. Konsultacijos surengtos siekiant surinkti iš ES piliečių ir atitinkamų suinteresuotųjų subjektų (valdžios institucijų, įmonių ir jų asociacijų, NVO, mokslinių tyrimų ir akademinė institucijų) informaciją ir atsiliepimus, kurių reikia siekiant užbaigti Veiksmų planą.

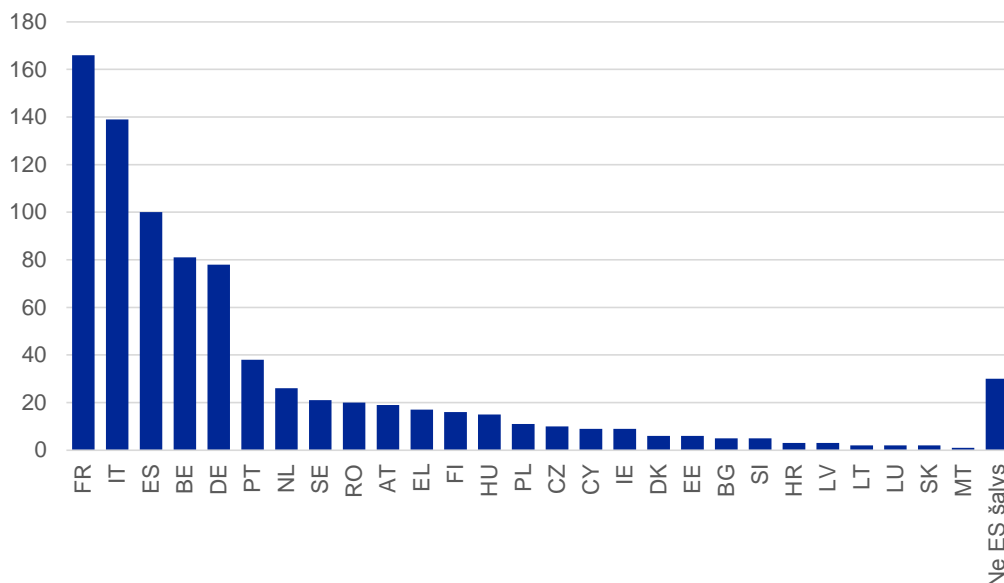
Taip pat buvo vykdomos tikslinės konsultacijos su ES valstybių narių kompetentingomis institucijomis, atsakingomis už ekologinę gamybą (per įvairius Ekologinės gamybos komiteto posėdžius), verslo ir profesinėmis organizacijomis, vykdančiomis veiklą ES lygmeniu ekologiniame sektoriuje (gamintojais, mažmenininkais, perdirbėjais), ES piliečiais ir vartotojų organizacijomis bei pilietinės visuomenės organizacijomis, vykdančiomis veiklą ES lygmeniu ekologinio ūkininkavimo srityje (pvz., per Pilietinio dialogo grupės posėdį), ir keliomis trečiosiomis šalimis.

ATSAKYMŲ APŽVALGA

Konsultuojantis dėl veiksmų gairių iš viso gauti 124 atsakymai. Per šias konsultacijas daugiausiai atsakymų (41) pateikė ES piliečiai, sudarantys 33 proc. visų respondentų, šiek tiek mažiau jų gauta iš verslo asociacijų (23 proc. – 28 atsakymai) ir įmonių arba verslo organizacijų (19 proc. – 23 atsakymai). NVO pateikė 16 atsakymų (13 proc.), valdžios institucijos – tris atsakymus (2 proc.), akademinės arba mokslinių tyrimų institucijos ir profesinės sąjungos – po du atsakymus (2 proc.), o vienas atsakymas gautas iš asmens, kuris nėra ES pilietis. Likę 6 proc. respondentų (8 atsakymai) prisistatė kaip „kiti“.

Per atviras viešas konsultacijas gautas 841 atsakymas, iš kurio vienas atsakymas buvo pakartotas, tad vertinant per konsultacijas gautus atsakymus nagrinėjama 840 atsakymų.

1 diagrama. Viešose konsultacijose dalyvavusių respondentų skaičius pagal kilmės šalį

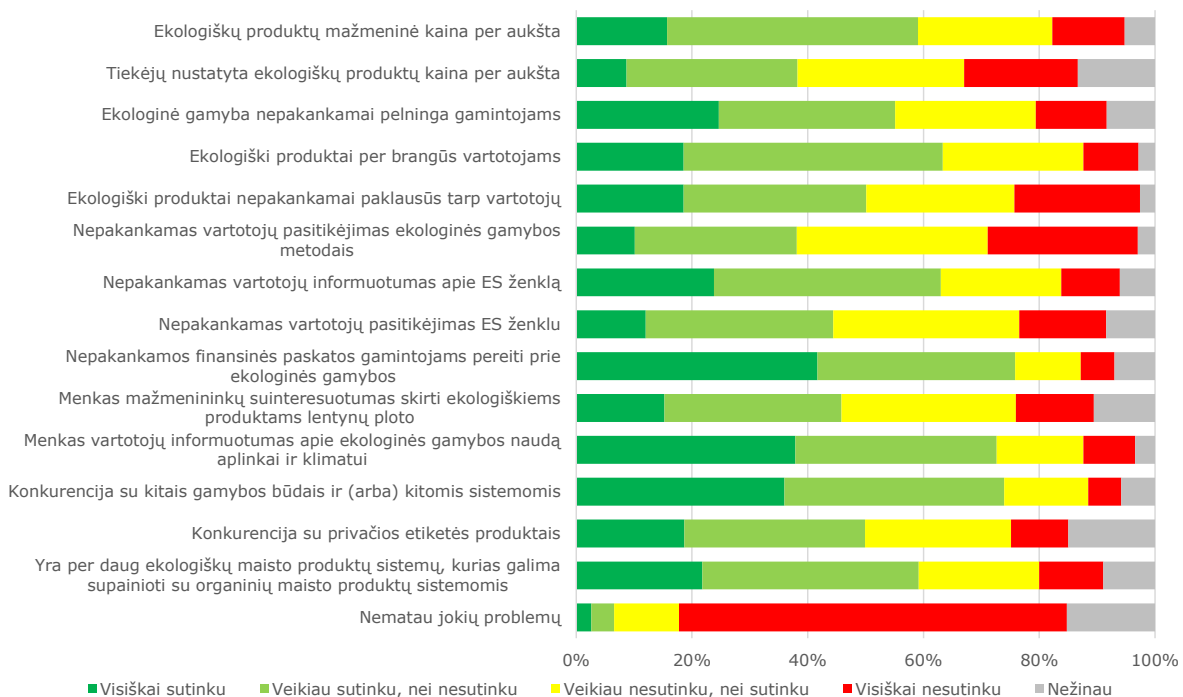
Per šias konsultacijas daugiausiai atsakymų (437) pateikė ES piliečiai, sudarantys 52 proc. visų respondentų, šiek tiek mažiau jų gauta iš įmonių arba verslo organizacijų (16 proc. – 133 atsakymai) ir verslo asociacijų (8 proc. – 69 atsakymai). NVO pateikė 51 atsakymą. Akademinės arba mokslinių tyrimų institucijos sudarė 4 proc. visų respondentų (36 respondentai), apytikriai tokią pačią dalį sudarė ir valdžios institucijos, kurios pateikė 33 atsakymus. 1 proc. atsakymų gauta iš aplinkosaugos organizacijų (9 atsakymai), asmenų, kurie nėra ES piliečiai (9 atsakymai), ir profesinių sąjungų (5 atsakymai). Atsakymus pateikė dvi vartotojų organizacijos. Likę 7 proc. respondentų (56 atsakymai) prisistatė kaip „kiti“.

Be to, analizės tikslais iš viso išsaugota 110 dokumentų: 87 dokumentai, pateikti vykdant viešas konsultacijas, 16 dokumentų, pridėtų prie veiksmų gairių, ir 7 papildomai pateikti dokumentai.

ATSAKYMŲ Į VIEŠŲ KONSULTACIJŲ UŽDARUS IR ATVIRUS KLAUSIMUS REZULTATAI

Daugiau kaip trys ketvirtadaliai respondentų (78 proc.) pripažino, kad esama kliūčių didesnio masto ekologinių maisto produktų gamybai ir vartojimui ES (respondentų, pasirinkusių variantus „Visiškai nesutinku“ ir „Veikiau nesutinku, nei sutinku“ ir „Nematau jokių problemų“, suma). Svarbiausiomis kliūtimis (atsakymų „Visiškai nesutinku“ ir „Veikiau nesutinku, nei nesutinku“ suma) laikytos „Nepakankamos finansinės paskatos gamintojams pereiti prie ekologinės gamybos“ (76 proc.), „Konkurencija su kitais gamybos būdais ir (arba) kitomis sistemomis“ (74 proc.) ir „Menkas vartotojų informuotumas apie ekologinės gamybos naudą klimatui ir aplinkai“ (73 proc.).

2 diagrama. Šiandieninės kliūtys didesnio masto ekologiškų maisto produktų gamybai ir vartojimui ES

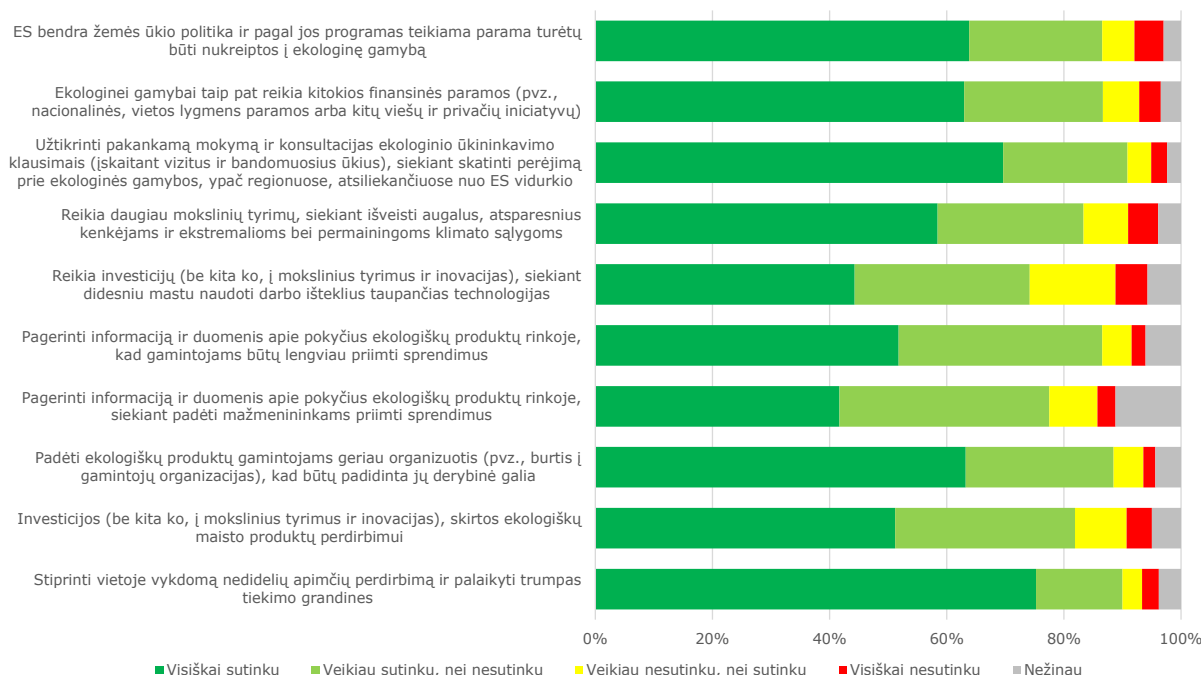

Dauguma respondentų (63 proc.) mano, kad ekologiški maisto produktai yra per brangūs vartotojams, ir nurodė, kad trūksta vartotojų informuotumo apie ES ženklą (63 proc.), taip pat kad yra per daug ekologiškų maisto produktų sistemų, kurias galima supainioti su organinių produktų sistemomis (59 proc.). Paklausti apie kitas esamas kliūtis didesnio masto ekologiškų maisto produktų gamybai ir vartojimui ES, pirmoje vietoje respondentai nurodė tradicinių produktų kainą (paminėta 43 kartus). Kaip kliūtys taip pat buvo nurodytas nepakankamas

pasitikėjimas ES ekologiniu ženklu ir nepakankamas informuotumas apie sveikatą ir ekologinio ūkininkavimo naudą aplinkai, kuriuos paminėjo atitinkamai 12 ir 11 respondentų.

Kalbant apie COVID-19 krizės poveikį maisto sistemai ir ekologiškų maisto produktų gamybai ir vartojimui, dauguma respondentų (85 proc.) mano, kad „krizė parodė mūsų priklausomybę nuo sezoninio ekologinio ūkininkavimo“. Dauguma respondentų (59 proc.) mano, kad krizė „sustiprino ekologinį ūkininkavimą ir jo vaidmenį ES maisto tiekimo sektoriuje“. 53 proc. respondentų atrodo, kad krizė „paspartinė ekologiniam ūkininkavimui palankius struktūrinius pokyčius maisto vartojimo srityje“. 51 proc. respondentų mano, kad didesnė ekologiškų produktų paklausa išliks po COVID-19 krizės.

3 diagrama. Priemonės, svarbios skatinant ekologiškų produktų gamybą

Apskritai buvo dideliu mastu (57–91 proc.) pritarta pasiūlytiems devyniems ekologinės gamybos sektoriaus plėtros ES veiksams. Iš esmės sutarta (91 proc. atsakymų) dėl informuotumo apie ekologinės gamybos naudą aplinkai ir klimatui didinimą. Keturiems veiksams pritarė daugiau kaip 80 proc. respondentų. Tai: i) sveikos mitybos skatinimo mokyklose programos (83 proc.), ii) ekologiški produktai viešų ir privačių biurų ir valgyklų valgiaraščiuose (83 proc.), iii) ekologiškų produktų matomumo ir jų asortimento didinimas mažmeninės prekybos taškuose (83 proc.) ir iv) daugiau ekologiškų produktų viešųjų pirkimų (81 proc.). Dviem su skatinimu susijusiems veiksams pritarė daugiau kaip trys ketvirtadaliai respondentų. Tai: informavimo apie ES ekologinės gamybos logotipą kampanijos (78 proc.) ir žemės ūkio produktų reklamos kampanijų nukreipimas į ekologiškus produktus (77 proc.). 76 proc. respondentų mano, kad ekologiškų produktų kainos turėtų būti konkurencingesnės. Galiausiai 57 proc. respondentų nurodė, kad ES ekologinės gamybos logotipas nėra pakankamai atpažįstamas. Paklausti apie kitus ekologinės gamybos sektoriaus plėtros ES veiksmus, respondantai pirmiausia paminėjo poreikį geriau informuoti vartotojus (paminėtas 47 kartus), visų pirma apie sveikatą (12) ir ekologinio ūkininkavimo socialinę naudą (9). Poreikis informuoti apie tikrąsias tradicinio žemės ūkio sąnaudas (atsižvelgiant į išorinį poveikį) ir jas taikyti taip pat buvo dažnai (37 kartus) minėtas veiksmas, o viešieji pirkimai buvo nurodyti kaip teigiamas ekologiškų produktų paklausos didinimo veiksnys (paminėti 27 kartus).

Dideliu mastu pritarta pasiūlytiems septyniems vartotojų pasitikėjimo ES ekologinės gamybos sektoriumi didinimo veiksams (70–92 proc.). Daugelis sutarė (91 proc. atsakymų), kad informacija apie ekologiškų produktų gamintojus turėtų būti skaidri ir prieinama vartotojams ir kad reikia imtis veiksmų, siekiant padėti vartotojams aiškiai atskirti ES ekologinės gamybos logotipą ir kitas aplinkosaugos arba kokybės sistemas. 88 proc. respondentų mano, kad turėtų būti lengviau atsekti ekologiškų produktų kilmę, 84 proc. respondentų atrodo, kad reikėtų daugiau pastangų kovojant su sukčiavimu ekologiniame sektoriuje. Taip pat reikia toliau aiškintis nepakankamo vartotojų pasitikėjimo priežastis (86 proc.) ir dėti daugiau pastangų kovojant su sukčiavimu ekologiniame sektoriuje (84 proc.). Galiausiai respondentai nurodė, kad valdžios institucijos turėtų geriau kontroliuoti, kaip laikomasi ekologinei gamybai taikomų taisyklių (77 proc.), ir kad ekologiškų produktų atsekimui pagerinti reikėtų dažniau naudoti informacines technologijas (70 proc.). Paklausti apie kitus svarbius vartotojų pasitikėjimo ES ekologinės gamybos sektoriumi didinimo veiksmus, pirmiausiai respondentai nurodė, kad reikia daugiau skaidrumo ir daugiau pastangų kovojant su sukčiavimu, ypač trečiosiose šalyse (paminėta 35 kartus). Taip pat buvo paminėtas vartotojų informavimas (23 kartus) ir ES ekologinės gamybos logotipo derinimas su vietos arba kilmės ženklu (18 kartų). Dėl to, ar reikia daugiau kontrolės priemonių, respondentų nuomonės labiau išsiskyrė: 21 respondentas paminėjo, kad kontrolės priemonių jau pakanka, o 10 respondentų nurodė, kad jų reikia daugiau.

Kaip ir ankstesnio klausimo atveju, iš esmės vieningai pritarta pasiūlytiems ekologiškų produktų gamybos skatinimo veiksams (74–91 proc. atsakymų). Didžiausia respondentų dalis sutiko, kad, siekiant skatinti perėjimą nuo tradicinio prie ekologinio ūkininkavimo, svarbu užtikrinti pakankamą mokymą ir konsultavimą (91 proc.) ir būtina stiprinti vietoje vykdomą mažos apimties perdirbimą bei palaikyti trumpas tiekimo grandines (90 proc.). Respondentai pripažino, kad ekologiškų produktų gamintojams reikia padėti geriau organizuotis (pvz., burtis į gamintojų organizacijas), kad jie galėtų padidinti savo derybinę galią tiekimo grandinėje (88 proc.). Taip pat reikia pagerinti informaciją ir duomenis apie pokyčius ekologiškų produktų rinkoje, kad gamintojai galėtų lengviau priimti sprendimus (87 proc.). Respondentai pritarė tam, kad ekologinei gamybai turėtų būti teikiama finansinė parama, be kita ko, bendrai žemės ūkio politikai skirtomis lėšomis.

Dėl klausimo apie ekologinės gyvulininkystės sektorių respondentai sutiko, kad „*Gamintojams turėtų būti padėta rasti gyvūnų mitybai tinkamų ekologiškų pašarų*“ (86 proc.) ir kad „*Reikia daugiau mokslinių tyrimų, siekiant nustatyti ir plėtoti geriausią praktiką, susijusią su ekologiškiems pašarams tinkamais šėrimo būdais ir alternatyviomis pašarų sudedamosiomis dalimis*“ (82 proc.). Panaši dalis respondentų pritarė nuomonei, kad „*Ekologinei gyvulininkystei turėtų būti teikiama specialioji parama*“ (82 proc.), šiek tiek mažesnė respondentų dalis sutiko su tuo, kad „*Akvakultūros sektoriui turėtų būti padėta įgyti daugiau žinių apie veisimo ir šėrimo būdus, be kita ko, vykdant mokslinius tyrimus*“ (78 proc.).

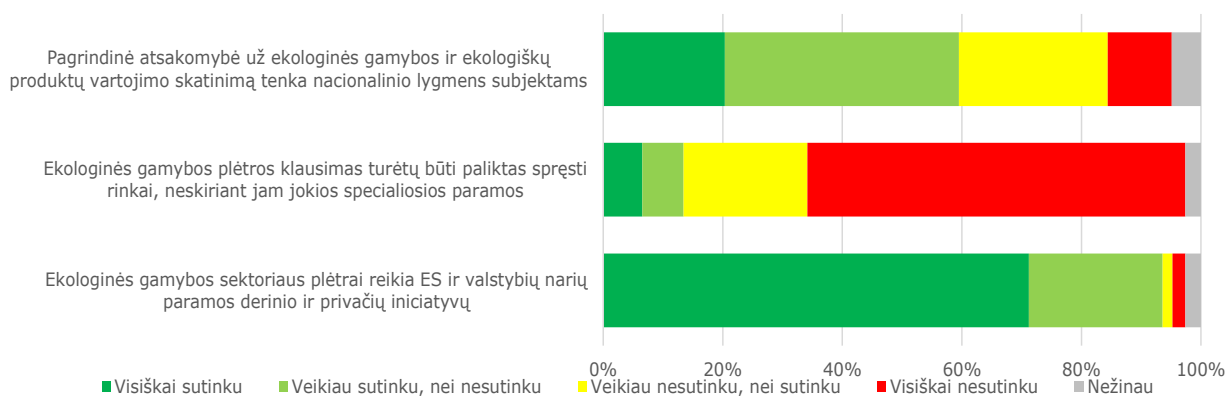
Paklausti apie pagrindinius ekologinės gamybos aplinkosauginius pranašumus, respondentai nurodė naudingą ekologinės gamybos poveikį, susijusį su biologine įvairove (92 proc.), dirvožemio kokybės apsauga (88 proc.) ir vandens kokybės apsauga (84 proc.). 83 proc. respondentų mano, kad ekologinė gamyba padeda skatinti žiedinę ekonomiką ir užtikrinti atsakingą energijos bei gamtos išteklių vartojimą (80 proc.). 78 proc. respondentų mano, kad ji padeda skatinti anglies dioksido poveikio neutralumą, suteikia galimybę prisitaikyti prie kintančio klimato ir padeda mažinti oro taršą.

Daugiau kaip du trečdaliai respondentų visiškai sutiko su teiginiu, kad turėtų būti skatinamas tausaus vandens naudojimas ekologinės gamybos sektoriuje ir pakuotėse naudojamo plastiko pakeitimas kitomis medžiagomis. Tiek pat respondentų pritarė tam, kad reikia daugiau investicijų į mokslinius tyrimus ir inovacijas ir kad reikia remti ekologiškų ūkių tinklus. Su

pasiūlymu laipsniškai nutraukti kontroversiškus medžiagų, pvz., vario, naudojimą visiškai sutiko gerokai mažesnė respondentų dalis. Su juo visiškai sutiko tik 38 proc. respondentų. Vis dėlto reikia pažymėti, kad didžiausią su šiuo pasiūlymu visiškai sutikusiųjų dalį sudarė respondentai, prisistatę kaip piliečiai ir akademinės arba mokslinių tyrimų institucijos.

Respondentai sutarė, kad „*ekologinės gamybos sektoriaus plėtrai reikia ES ir valstybių narių paramos derinio ir privačių iniciatyvų*“. Su šiuo teiginiu visiškai sutiko daugiau kaip 70 proc. respondentų, dar 23 proc.– veikiausiai sutiko, nei nesutiko. Atkartodami šį teiginį, 84 proc. respondentų nesutiko su mintimi, kad reikia palikti ekologinės gamybos sektoriaus plėtros klausimą spręsti tik rinkai (63 proc. su šia mintimi visiškai nesutiko, o 21 proc. – veikiausiai nesutiko, nei sutiko). Iš atsakymų matome, kad daugiau kaip pusė respondentų (59 proc.) mano, jog už ekologinės gamybos skatinimą daugiausia atsakingos nacionalinės valdžios institucijos. Paklausti apie kitus papildomus ekologiškų maisto produktų gamybos ir vartojimo stiprinimo veiksmus, respondentai pasiūlė iš naujo nustatyti tradicinių ir ekologiškų produktų kainų balansą (paminėta 36 kartus), padidinti ūkininkų pajamas ir pagerinti jų darbo sąlygas (paminėta 29 kartus) ir nurodė, kad inovacijoms skatinti reikia mokslinių tyrimų (paminėta 23 kartus).

4 diagrama. Ekologinio sektoriaus plėtra: viešoji parama ar privati iniciatyva?

Kaip svarbų aspektą respondentai taip pat nurodė poreikį padėti ūkininkams patekti į rinkas ir taip remti ekologinį sektorių (15), didinti biologinę įvairovę ūkiuose (13), toliau remti ūkininkus perėjimo nuo tradicinio prie ekologinio ūkininkavimo laikotarpiu (11) ir vykdyti ekologinio žemės ūkio poveikio mokslinius tyrimus (11).

Galiausiai buvo paminėti papildomi veiksmai, susiję su švietimu ekologinio ūkininkavimo srityje (9), parama nedidelio masto ūkininkavimo veiklai (8) ir ūkių konsultavimo paslaugų kūrimu (5), taip pat išreikštas susirūpinimas dėl mažmenininkų galios (6).

BENDRA PER VIEŠAS KONSULTACIJAS DĖL PASIŪLYTŲ TEMŲ IR VEIKSMŲ PATEIKTŲ UŽDARŲ ARBA ATVIRŲ KLAUSIMŲ IR POZICIJOS DOKUMENTŲ ANALIZĖ

Kalbant apie įvairias Veiksmų plano temas, per viešas konsultacijas gautoje kiekybinėje ir kokybinėje informacijoje visoms jų išreikštas vienokio ar kitokio masto pritarimas:

- Visos 15 temų kiekybiniuose atsakymuose sulaukė visiško pritarimo arba pritarimo. Iš visų temų šiek tiek mažesnio pritarimo sulaukė šios temos: 1.1 „ES logotipo populiarinimas“, 1.4 „Sukčiavimo maisto produktų srityje prevencija ir vartotojų patikėjimo stiprinimas“, 2.3 „Parama organizuojant maisto grandinę“ ir 3.3 „Kontroversiškus medžiagų alternatyvų mokslinių tyrimų finansavimas“.
- Kaip svarbūs aspektai, susiję su Veiksmų planu, buvo paminėtos šios keturios temos, ypač dažnai nurodomos gautoje kokybinėje informacijoje (daugiau kaip 30 pozicijos

dokumentų ir atsakymų į atvirus klausimus): 1.1 „ES logotipo populiarinimas“, 1.2 „Ekologiškų valgyklų populiarinimas ir didesnis žaliųjų viešųjų pirkimų naudojimas“, 2.1 „Perėjimo prie ekologinio ūkininkavimo, investicijų ir keitimosi geriausia patirtimi skatinimas“ ir 2.3 „Parama organizuojant maisto grandinę“.

- Kai kurių respondentų pateiktoje kokybinėje informacijoje pabrėžtos papildomos temos (15–29 pozicijos dokumentų ir atsakymuose į atvirus klausimus): 1.5 „Atsekamumo gerinimas“, 2.4 „Vietoje vykdomo ir mažos apimties perdirbimo palaikymas ir trumpų prekybos grandinių stiprinimas“, 3.1 „Genetinės biologinės įvairovės didinimas“ ir 3.2 „Aplinkosauginio pėdsako mažinimas“.

Dėl Veiksmų plane numatytų įvairių veiksmų:

- Kiekybiniuose atsakymuose daugumai iš 22 veiksmų (41 poveiksmio) visiškai pritariama arba pritariama. Apie tris veiksmus nepateikta jokios kiekybinės informacijos. 41 poveiksmis vienaip ar kitaip paminėtas pateiktoje kokybinėje informacijoje.
- Didžiausio bendro pritarimo sulaukė visi 3 krypties veiksmai. Pateiktoje kiekybinėje informacijoje išreikštas visiškas pritarimas šiek tiek daugiau nei pusei 1 krypties poveiksmių. Visiško pritarimo sulaukė dauguma 2 krypties poveiksmių.
- Apie du veiksmus kiekybinėje informacijoje nepateikta jokios informacijos. Tai: 13 veiksmas „skiepyti suvokimą ir teikti geresnę informaciją apie grupinį sertifikavimą“ ir 15 veiksmas „kurti ekologinio ūkininkavimo priemones, ypatingą dėmesį skiriant lyčių ir socialiniams aspektams“. Tačiau abiejų veiksmų aspektus konsultacijų dalyviai minėjo pozicijų dokumentuose.
- Pateiktoje kokybinėje informacijoje nuorodų į 41 poveiksmį skaičius įvairesnis. Daugelio respondentų pateiktoje kokybinėje informacijoje (22–33 pozicijos dokumentuose ir atsakymuose į atvirus klausimus) buvo paminėti du poveiksmiai: 2a „numatyti žemės ūkio produktų pardavimo skatinimo politikos biudžetą ir jį naudoti siekiant didinti vartotojų informuotumą ir paklausą“ ir 9b „užtikrinti, kad būtų geriausiai pasinaudota naujos BŽŪP atveriamomis rėmimo galimybėmis“.
- Kai kurių respondentų pateiktoje informacijoje (12–22 pozicijos dokumentuose ir atsakymuose į atvirus klausimus) paminėti dar keturi veiksmai (poveiksmiai): 1c „atrinkti renginius, per kuriuos būtų galima informuoti apie ekologiškus produktus“, 9a „įvertinti valstybių narių padėtį ir poreikius“, 15 „kurti ekologinio ūkininkavimo priemones, ypatingą dėmesį skiriant lyčių ir socialiniams aspektams“ ir 20 „finansuoti kontroversiškų medžiagų alternatyvų mokslinius tyrimus“. Likę 35 veiksmai (poveiksmiai) paminėti tik kelių respondentų pateiktoje informacijoje (ne daugiau kaip 11 pozicijos dokumentų ir atsakymuose į atvirus klausimus).

Kokybiniuose atsakymuose taip pat pateikta papildomų sąlygų Ekologinės gamybos plėtros veiksmų plane pasiūlytiems veiksams. Respondentai pasiūlė minčių dėl veiksmų ir poveiksmių. Kartu respondentai pateikė savo nuomones apie tai, kaip konkrečiai įgyvendinti įvairius veiksmus ir poveiksnius.

Konsultacijų dalyviai išdėstė skirtingas nuomones apie mažmenininkų vaidmenį ekologinės gamybos vertės grandinėje. Kalbant apie ekologiškų produktų paklausos ir vartojimo didinimą, dalyviai išreiškė nuomonę, kad reikia užtikrinti ekologiškų produktų įperkamumą vartotojams, kartu užtikrinant pelningumą gamintojams, taip pat užtikrinti (kokybiškų) ekologiškų produktų prieinamumą vietos lygmeniu. Buvo minėti kiti veiksmai, susiję su ekologiškų produktų platinimo tinklu ir kainų konkurencija, ir prašyta priemonių, kurias taikant būtų išvengta to, kad nepriklausomi mažmenininkai atsidurs nepalankioje padėtyje.

Sertifikavimas taip pat vertintas kaip netiesioginė kliūtis platinti ekologiškus maisto produktus.

Beveik ketvirtadalis visų dalyvių minėjo bendras problemas, susijusias su Ekologinės gamybos plėtros veiksmų plano projekto aspektais. Tai aspektai, susiję su strategija ir tikslais bei abiejų stebėseną, reglamentavimo sistema, susijusia su ekologiniu žemės ūkiu (pvz., nenuoseklumu, kai kurių produktų neįtraukimu), prieštaringomis nuomonėmis apie ekologinio ūkininkavimo indėlį sprendžiant visuotines tvarumo problemas, klausimais apie bendrą politinį požiūrį ir vartotojais bei paklausa.